

Organisering av simuleringsbaserte læringsaktiviteter helseforetak og sykehus

Nasjonale anbefalinger

- Interregionalt kompetansenettverk for simulering i spesialisthelsetjenesten

Innhold

Bakgrunn	3
1 Om leveransen	4
1.1 Innledning	4
1.2 Mål	5
1.3 Organisering og prosess	6
2 Anbefalinger for organisering av simuleringsbaserte læringsaktiviteter i helseforetak og sykehus	7
2.1 Forankre læringsaktivitetene i ledelsen og i virksomheten	8
2.1.1 Forankre læringsaktivitetene i helseforetakets ledelse og virksomhet	8
2.1.2 Forankre læringsaktivitetene i sykehusets ledelse og i virksomhet	8
2.2 Organisere aktivitetene på alle nivå	10
2.2.1 Foretakskoordinator i hvert helseforetak	10
2.2.2 Simuleringsansvarlig ved hvert sykehus	10
2.2.3 Fasilitatorer i hver avdeling	11
2.3 Planlegge, gjennomføre og evaluere aktivitetene systematisk	12
2.4 Dokumentere og registrere aktiviteter og evalueringer	12
2.5 Tilby kompetanseutvikling for fasilitatorer	12
2.6 Bygge fagnettverk for fasilitatorer – lokalt, regionalt og nasjonalt	13
3 Konklusjon	14
4 Referanser	15

Bakgrunn

Nasjonal helse- og sykehusplan 2020–2023 (1) satte retning for økt bruk av simuleringsbaserte læringsaktiviteter i helseforetakene. For å støtte opp under dette arbeidet ble InterRegSim (2) – Interregionalt kompetansenettverk for simulering i spesialisthelsetjenesten etablert.

InterRegSim etablerte i 2024 en interregional arbeidsgruppe for å utarbeide anbefalinger for organisering av simuleringsbaserte læringsaktiviteter i helseforetak og sykehus. Arbeidet ble initiert gjennom et nasjonalt nettmøte med deltakelse fra foretakscoordinatorer i alle helseregioner. Den interregionale arbeidsgruppen har brukt innspillene fra dette møtet, kunnskapsbasert litteratur, statlige føringer og faglige drøftinger som bakgrunn for de anbefalingene som presenteres her.

1 Om leveransen

1.1 Innledning

I Nasjonal helse- og sykehusplan 2020-2023 omhandles behovet for fagpersoner med riktig kompetanse. Det legges føringer for at helseforetakene skal øke bruken av simulering for kompetanseheving og jobbe sammen på tvers av helseforetak regionalt og interregionalt for å dele kunnskap og organisering av simuleringsbasert læring (1). I Nasjonal helse- og samhandlingsplan 2024-2027, legges det vekt på strategisk kompetanseutvikling og samhandling for å ruste den samlede helse- og omsorgstjenesten for å møte framtidige utfordringer (3).

Simulering i spesialisthelsetjenesten defineres som «en målrettet og strukturert deltakeraktiv læringsaktivitet som innebærer å håndtere situasjoner som ligner på virkeligheten og bygge erfaring gjennom refleksjon over handling» (4).

Simuleringsbasert læring har en sentral rolle i utviklingen av trygge, kompetente og samhandlingsdyktige helsepersonell. Ved å trene i et kontrollert og realistisk miljø kan helsepersonell øve på både tekniske og ikke-tekniske ferdigheter uten risiko for pasientskade. Denne læringsformen støttes av nasjonale føringer og bidrar til styrket kvalitet i helsetjenesten (5,6). Gjennom trygg trening i realistiske omgivelser – uten risiko for pasientskade – skal simulering bidra til:

- Styrking av pasientsikkerhet
- Etterlevelse av krav til kvalitet og ledelse
- Fremme teamarbeid og refleksjon
- Skape kultur for læring og psykologisk trygghet

Det teoretiske rammeverket for simuleringsbasert læring er blant annet beskrevet i Kolbs teorier om erfaringslæring (7). Det foreligger god evidens for at simuleringsbaserte læringsaktiviteter bidrar til å forbedre pasientsikkerheten. Dette forutsetter at aktivitetene gjennomføres regelmessig og er godt planlagt (8,9)

Organisering av helseforetak og sykehus i Norge varierer. Hvert helseforetak og sykehus må derfor tilpasse anbefalingene slik at de best mulig får praktisk verdi lokalt og kan gjennomføres på en bærekraftig måte.

I dette dokumentet brukes ordet «klinikk» om en samling av kliniske avdelinger, eks Medisinsk klinikk, Barne- og ungdomsklinikken o.l.

Med «avdeling» mener vi enheter/seksjoner inndelt etter fagområder eks, anesthesiavdeling, akuttmottak og fødeavdeling.

1.2 Mål

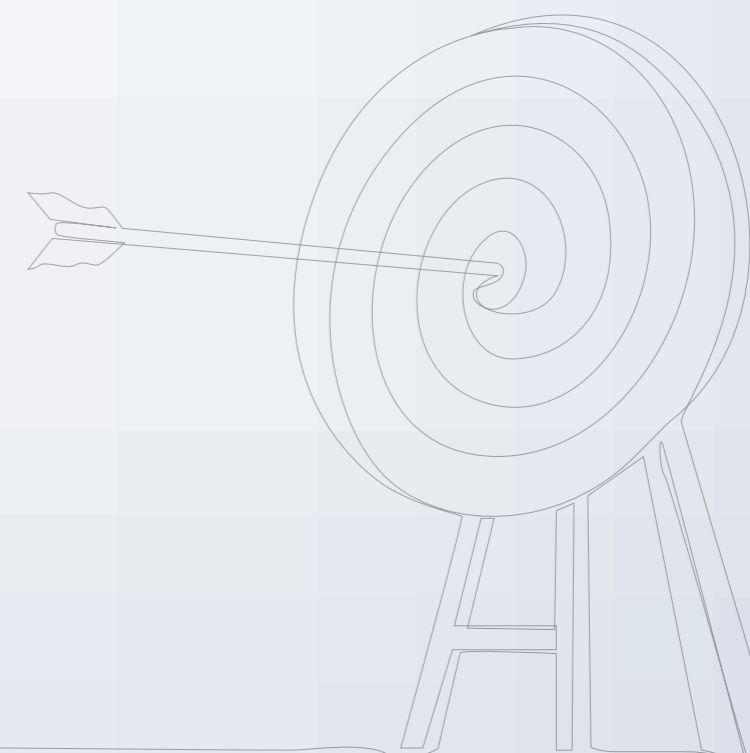
Anbefalingene har som formål å fremme en bærekraftig og målrettet bruk av simulering som læringsmetode, med fokus på kvalitet, pasientsikkerhet og kompetanseutvikling, samt bidra til å etablere en felles og strukturert praksis for planlegging, gjennomføring og oppfølging av simulering på tvers av enheter og ledernivåer, for å redusere uønsket variasjon.

Dette anbefales oppnådd gjennom å:

- Gi helsepersonell økt kompetanse for å imøtekomme fremtidens helsetjeneste og utfordringer
- Gi en supplerende læringsarena til studenter i praksis og leger i spesialisering
- Skape tettere samarbeid med utdanningssektoren
- Øke kapasiteten til å ta imot studenter og ansatte i praksisfeltet
- Gjøre det lettere å rekruttere og beholde helsepersonell i spesialisthelsetjenesten

Dokumentet retter seg mot:

- Ledere med ansvar for utdanning og kompetanseutvikling i alle helseforetak og sykehus
- Ansatte med ansvar for fagutvikling og kvalitet i alle helseforetak og sykehus
- Ansatte med ansvar for kompetanseutvikling, opplæring og pasientsikkerhet i alle helseforetak og sykehus

1.3 Organisering og prosess

Arbeidsgruppen har bestått av representanter fra hver av de fire helseregionene med lang erfaring fra simuleringsbasert læring i hvert av de fire regionale helseforetakene. Rådgiver fra InterRegSim har ledet arbeidet.

Arbeidet ble initiert gjennom et nasjonalt webinar i desember 2024 med deltakelse fra foretaks koordinatorene i alle helseregioner. Arbeidsgruppen har hatt månedlige digitale arbeidsmøter, for å utvikle og kvalitetssikre anbefalingene. Prosessen har vært kunnskapsbasert, med systematisk innhenting av informasjon og erfaringsutveksling på tvers av regionene, for å sikre nasjonal relevans.

Anbefalingene har vært til høring hos ledere, foretaks koordinatorene og andre simuleringsansvarlige i alle helseregioner. Høringen ble sendt ut gjennom RegSim og totalt 74 personer svarte på høringen, herunder 25 ledere.

Arbeidsgruppen har bestått av følgende medlemmer:

Navn	Rolle	Tilhørighet
Turi Hauan	Rådgiver Spesialsykepleier	InterRegSim
Anette Strand Tøllefsen	Fagkoordinator simuleringscenter og lokal traumekoordinator Spesialsykepleier	Helse Nord
Stine Gundrosen	Leder RegSim Midt og avdelingssjef Medisinsk SimulatorSenter Spesialsykepleier ph.d.	Helse Midt-Norge
Hilde Amundsen	Spesialrådgiver RegSim Sør-Øst og SimOslo Spesialsykepleier	Helse Sør-Øst
Karoline Sunnarvik-Ween	Medisinsk rådgiver Overlege i fødselshjelp og kvinnesykdommer	Helse Sør-Øst
Hilde Klippen Hetland	Leder RegSim Vest Spesialsykepleier	Helse Vest

2 Anbefalinger for organisering av simuleringsbaserte læringsaktiviteter i helseforetak og sykehus

For å sikre høy kvalitet i simuleringsbaserte læringsaktiviteter i helseforetak og sykehus anbefales det å:

1. Forankre læringsaktivitetene i ledelsen og i virksomheten
2. Organisere aktivitetene på alle nivå
3. Planlegge, gjennomføre og evaluere aktivitetene systematisk
4. Dokumentere og registrere aktivitetene og evalueringene
5. Tilby kompetanseutvikling for fasilitatorer
6. Bygge fagnettverk for fasilitatorer – lokalt, regionalt og nasjonalt

2.1 Forankre læringsaktivitetene i ledelsen og i virksomheten

2.1.1 Forankre læringsaktivitetene i helseforetakets ledelse og virksomhet

- Forankre simuleringsbasert læring i helseforetakets strategier og mål for kvalitet og pasientsikkerhet
- Avklar tydelige roller og ansvar for alle som er involvert i simuleringsbasert læring
- Etterlev anerkjente standarder for planlegging, gjennomføring, evaluering og koordinering av simuleringsaktiviteter (2,10,11)
- Arbeid systematisk med kvalitetssikring og forbedring for å nå høy faglig og pedagogisk standard

2.1.2 Forankre læringsaktivitetene i sykehusets ledelse og i virksomhet

Ledere har en sentral rolle for å gjøre simuleringsbaserte læringsaktiviteter til en del av ordinær drift, skape kontinuitet og sørge for kvalitet.

- Vise aktiv lederstøtte
- Ta i bruk og etterspørre simuleringsbaserte læringsaktiviteter i fag- og kvalitetsarbeid med vekt på pasientsikkerhet og forebygging av uønskede hendelser
- Rekruttere helsepersonell som er motivert og egnet for fasilitatorrollen
- Tilrettelegge for kompetanseheving ved at fasilitatorer kan delta på grunnkurs, påbyggingskurs og faglige nettverksmøter.
- Bruke intensjonsavtale (12) utarbeidet av InterRegSim for forankring og felles forpliktelse
- Planlegge og sette av tid til simuleringsbaserte læringsaktiviteter som en fast del av arbeidshverdagen for å sikre kontinuitet, forutsigbarhet og høy kvalitet
- Sørge for tilstrekkelig avsatt tid for fasilitatorer til forberedelse, gjennomføring (briefing, scenarioer og debriefing) og etterarbeid knyttet til simuleringsbaserte læringsaktiviteter. Det anbefales at det settes av 30-120 minutter til forarbeid og etterarbeid for hver simuleringsøvelse. Tidsbruken avhenger av kompleksiteten til simuleringen som gjennomføres.

2.2 Organisere aktivitetene på alle nivå

2.2.1 Foretakskoordinator i hvert helseforetak

Foretakskoordinator har et overordnet strategisk ansvar for simuleringsbaserte læringsaktiviteter i hele helseforetaket. Anbefalt stillingsandel 50-100 %.

Foretakskoordinators ansvar og oppgaver:

- Koordinere og tilrettelegge simulering som metode for opplæring, trening og kvalitetssikring på tvers av sykehus, klinikker og avdelinger i helseforetaket
- Bidra til at simuleringsbaserte læringsaktiviteter inngår som en del av virksomheten i helseforetaket
- Bidra til å utvikle simuleringsbaserte læringsaktiviteter for læring, økt kvalitet og kontinuerlig forbedring
- Lede simuleringsansvarlige og fagnettverk i helseforetaket. Støtte implementering av retningslinjer og anbefalinger fra InterRegSim
- Være bindeledd mellom helseforetaket, simuleringsansvarlige i sykehusene og RegSim.

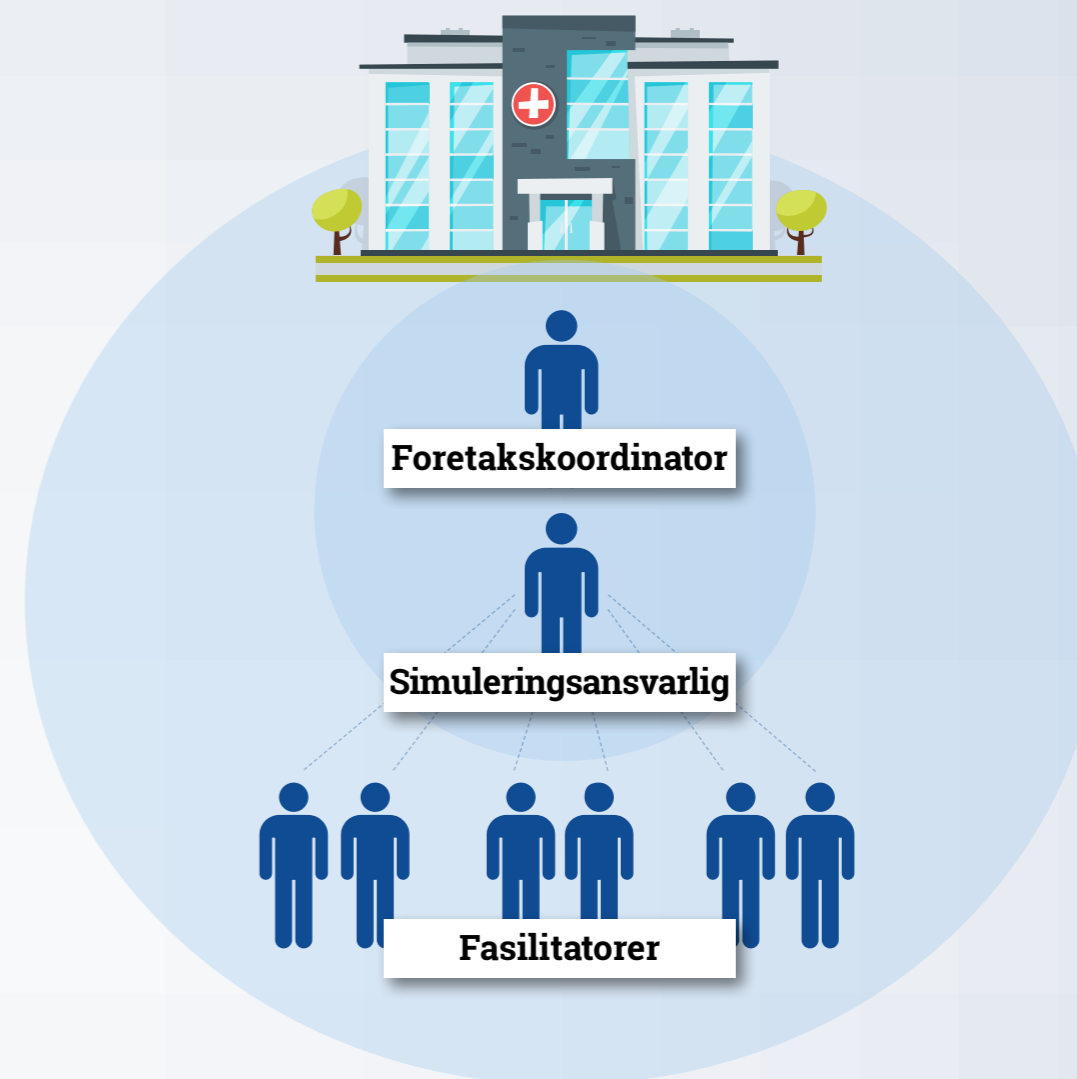
Se ellers InterRegSim sin anbefaling om helseforetakskoordinators oppgaver (13)

2.2.2 Simuleringsansvarlig ved hvert sykehus

Det anbefales at hvert sykehus har en simuleringsansvarlig. Anbefalt stillingsandel 50-100%

Simuleringsansvarlig sitt ansvar og oppgaver:

- Delta aktivt i fagnettverk for simulering i helseforetaket
- Tilrettelegge for- og følge opp sykehusets simuleringsaktiviteter
- Samarbeide med interessepartnere for kompetanseutvikling
- Sørge for høy faglig kvalitet og kontinuitet
- Ha oversikt over aktive fasilitatorer, for å sikre tilgjengelighet og ressursstyring
- Arrangere årlige nettverksmøter og fagdager for fasilitatorer og annet simuleringspersonell for å styrke kompetanse og nettverk i sykehuset (12)
- Sørge for at fasilitatorer får oppfølging og veiledning
- Arrangere og bidra inn til grunnkurs for fasilitatorer i helsefaglig simulering og påbyggingsmoduler, i samarbeid med helseforetakskoordinator og/eller RegSim
- Bidra til å rekruttere erfarne fasilitatorer til å gjennomføre grunnkurs og påbyggingsmoduler.
- Være bindeledd mellom fasilitatorer i sykehuset, ledere og helseforetakskoordinator

2.2.3 Fasilitatorer i hver avdeling

En fasilitator er «en trent person som legger til rette for læring ved å bidra med veiledning, støtte og struktur i alle faser av simuleringsbaserte læringsaktiviteter» (4).

Det anbefales to fasilitatorer per avdeling som kan samarbeide på tvers av avdelinger ved behov. Det anbefales også at intensjonsavtale utarbeidet av InterRegSim (12) brukes for forankring og felles forpliktelse.

Fasilitatorer skal:

- Delta aktivt i faglig utvikling, bidra i planlegging og gjennomføring av simuleringsbaserte læringsaktiviteter, skape trygge og lærerike arenaer, samt delta i kurs og nettverk for erfaringsdeling og kompetanseutvikling
- Skape engasjement og motivasjon for simuleringsbasert læring
- Bidra til systematisk kompetanseutvikling gjennom mentorordninger og jevnlig oppfølging
- Gi råd til leder om nødvendig tidsbruk for å få gjennomført simuleringsbaserte læringsaktiviteter

2.3 Planlegge, gjennomføre og evaluere aktivitetene systematisk

Ansvar for dette ligger hos ledere i helseforetak og sykehus og kan delegeres til helseforetaksadministrator, simuleringansvarlige og/eller fasilitatorer.

- Sørg for utstyr og egnede lokaler
- Ha operatører/ressurspersoner for teknisk drift, logistikk og vedlikehold av utstyr, eventuelt samarbeid med medisinskteknisk avdeling
- Ha et system for booking av utstyr, rom og personell
- Bruke kunnskapsbaserte verktøy anbefalt av InterRegSim (2)
- Bruke internasjonale kunnskapsbaserte standarder fra International Nursing Association for Clinical Simulation and Learning (INACSL) og Association for Simulated Practice in Healthcare (ASPiH) (10,11) for kvalitet og struktur i simuleringbasert læring. Standardene gir kunnskapsbaserte retningslinjer for planlegging, gjennomføring og evaluering av simuleringaktiviteter, og bidrar til pedagogisk kvalitet, pasientsikkerhet og kontinuerlig forbedring

2.4 Dokumentere og registrere aktiviteter og evalueringer

Ansvar for dette ligger hos ledere i helseforetak og sykehus og kan delegeres til helseforetaksadministrator, simuleringansvarlige og/eller fasilitatorer.

Dokumentasjon av simuleringbaserte læringsaktiviteter gir nødvendig informasjon om kvalitet, ressursbruk og forbedringsarbeid på en systematisk måte, dette innebærer å:

- Avsette tid til rutinemessig evaluering og registrering av simuleringbaserte læringsaktiviteter
- Bruke InterRegSim sine anbefalte evalueringsskjema og registreringsverktøy (14)

2.5 Tilby kompetanseutvikling for fasilitatorer

Ansvar for dette ligger hos ledere i helseforetak og sykehus og kan delegeres til helseforetaksadministrator, simuleringansvarlige og/eller fasilitatorer.

For å sikre kontinuitet og kvalitet i fasilitatornettverket anbefales det å:

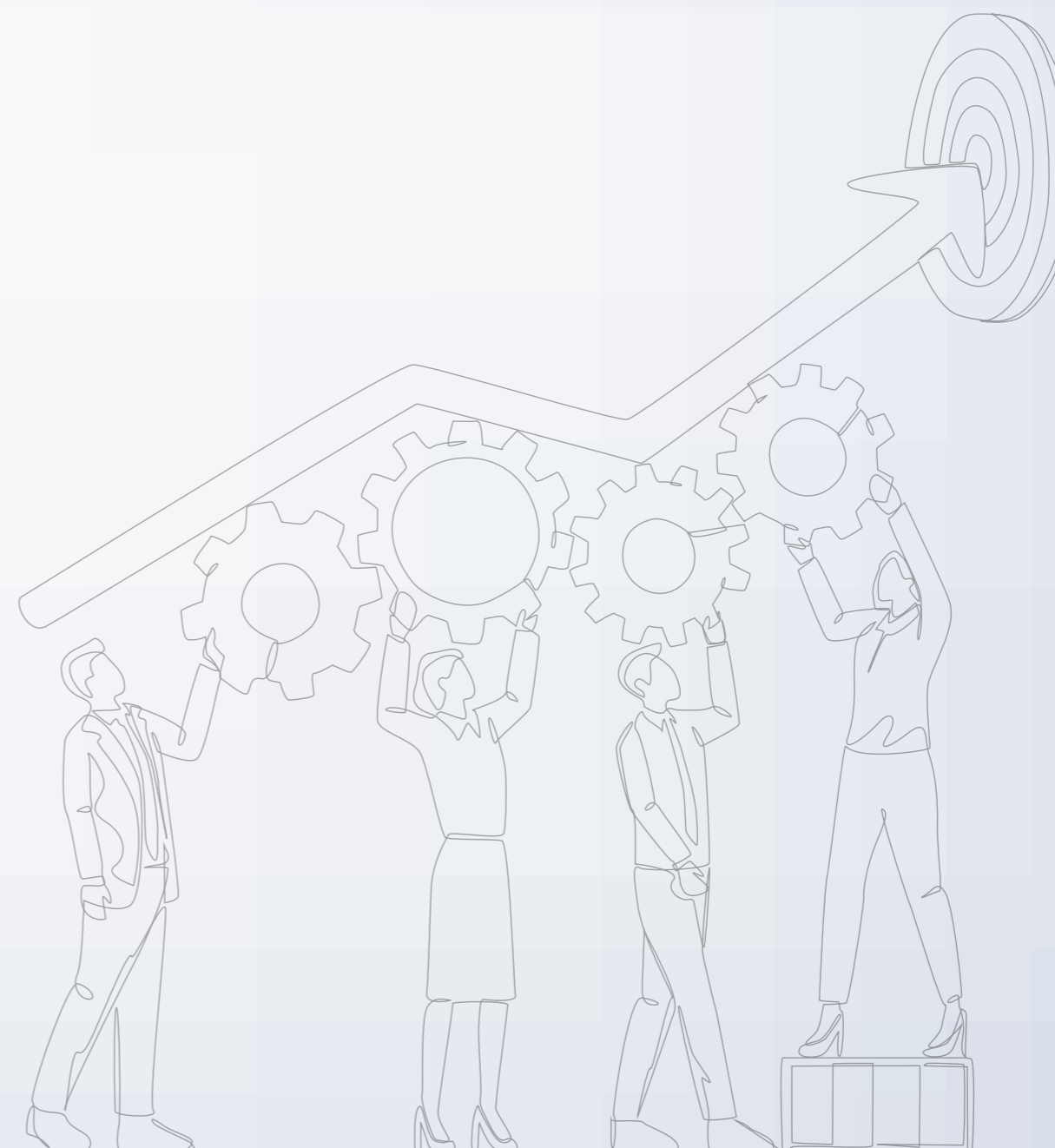
- Rekruttere nye fasilitatorer med motivasjon og engasjement for oppgavene
- Tilby grunnkurs i helsefaglig simulering og påbyggingsmoduler for fasilitatorer
- Utarbeide kompetanseplaner for fasilitatorer
- Gjøre kursmateriell tilgjengelig digitalt
- Holde oversikt over aktive fasilitatorer og registrer den kompetansen de har
- Sørg for tilgjengelig personell som kan inngå i en regional kursstab som arrangerer grunnkurs
- for fasilitatorer i helsefaglig simulering

2.6 Bygge fagnettverk for fasilitatorer – lokalt, regionalt og nasjonalt

Ansvar for dette ligger hos ledere i helseforetak og sykehus og kan delegeres til helseforetaksadministrator, simuleringansvarlige og/eller fasilitatorer.

Fagnettverk styrker kompetanse og sikrer erfaringsdeling. Med dette bidrar nettverkene til mer samordnet og effektiv praksis på tvers av helseforetak og sykehus. Dette innebærer å:

- Etablere fagnettverk for fasilitatorer og annet simuleringspersonell på i helseforetakene og sykehus
- Delta aktivt i nasjonale og regionale kompetansenettverk for kvalitetsutvikling og erfaringsdeling
- Dele kunnskap og erfaringer og lære på tvers- lokalt, regionalt og nasjonalt

3 Konklusjon

Simuleringsbasert læring er en effektiv og kunnskapsbasert metode for å styrke kompetanse, samhandling og pasientsikkerhet i spesialisthelsetjenesten. Nasjonale planer og føringer understreker behovet for økt bruk av simulering som en integrert del av kompetanseutviklingen. InterRegSim har utarbeidet anbefalinger som gir en strukturert tilnærming til organisering, forankring og gjennomføring av simuleringsaktiviteter på alle nivåer i helseforetak og sykehus. Dette inkluderer tydelig ledelsesforankring, dedikerte roller, systematisk planlegging og evaluering, dokumentasjon, kompetanseutvikling for fasilitatorer og etablering av fagnettverk. Gjennom disse tiltakene kan helseforetakene sikre kvalitet, kontinuitet og bærekraft i simuleringsbasert læring, og dermed bidra til tryggere pasientbehandling og bedre helsetjenester.

4 Referanser

Referanser:

1. Meld. St. 7 (2019–2020) Nasjonal helse- og sykehusplan (2020–2023) [Internett]. Helse- og omsorgsdepartementet; 2019. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-7-20192020/id2678667/>
2. InterRegSim. Tilgjengelig fra: <https://www.helse-stavanger.no/fag-og-forskning/kompetansetjenester/interregsim/>
3. Meld. St. 9 (2023–2024) Nasjonal helse- og samhandlingsplan 2024–2027 – Vår felles helsetjeneste [Internett]. Helse- og omsorgsdepartementet; 2024. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-9-20232024/id3027594/>
4. InterRegSim. Begrepsordbok [Internett]. Tilgjengelig fra: <https://www.helse-stavanger.no/fag-og-forskning/kompetansetjenester/interregsim/begrepsordbok/>
5. Helsedirektoratet. Veiledere [Internett]. Tilgjengelig fra: <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/>
6. NOU 2023: 4. (2023). Tid for handling: Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste [Internett]. Oslo: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon, Teknisk redaksjon; 2023. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-4/id2961552/>
7. Stocker M, Burmester M, Allen M. Optimisation of simulated team training through the application of learning theories: a debate for a conceptual framework. BMC medical education. 2014;14:69
8. Sørensen, J. L., van der Vleuten, C., Rosthøj, S., Østergaard, D., LeBlanc, V., & Dieckmann, P. (2022). Challenges in implementing simulation-based training in health care: A qualitative study. Perspectives on Medical Education, 11, 216–223. <https://doi.org/10.1007/s40037-021-00699-z>
9. 10. International Nursing Association for Clinical Simulation and Learning INACSL. Tilgjengelig fra: <https://www.inacsl.org/>
10. Association for Simulated Practice in Healthcare ASPiH. Tilgjengelig fra: <https://aspih.org.uk/>
11. InterRegSim. Intensjonsavtale mellom deltaker og respektive leder. Tilgjengelig fra: <https://www.helse-stavanger.no/fag-og-forskning/kompetansetjenester/interregsim/grunnkurs-for-fasilitatorer-i-helsefaglig-simulering/#intensjonsavtale-mellom-deltaker-og-respektive-leder~:text=Bakgrunn%20for%20%C3%A5%20anbefale%20at%20det%20inng%C3%A5s%20intensjonsavtale>
12. InterRegSim. Anbefaling til arbeidsoppgaver og kvalifikasjoner for foretaks koordinatore i helsefaglig simulering. Tilgjengelig fra: <https://www.helse-stavanger.no/fag-og-forskning/kompetansetjenester/interregsim/organisering-av-simulering-i-helseforetak/>
13. InterRegSim. Registrering og evaluering av simuleringsbaserte læringsaktiviteter. Tilgjengelig fra <https://www.helse-stavanger.no/fag-og-forskning/kompetansetjenester/interregsim/nyheter/evalueringskjema-for-simuleringsbaserte-aktiviteter>

Organisering av simuleringsbaserte
læringsaktiviteter helseforetak og sykehus
Nasjonale anbefalinger

